

SLOVAN.

Štev. II.

V Ljubljani, dne 13. marca.

1884.

Vsebina: Vuk Stefanović Karadžić. — Vlada in slovenski državni poslanci. — Gospodarska drobnost. — Pogled po slovenskem svetu. — Razne novice. — Politični razgled. — Tržne cene. — **Ilustracija:** Vuk Stefanović Karadžić.

Vuk Stefanović Karadžić.

Hrvatje in Srbje so jeden narod. Razlikujejo se samo po veri in pismu; večina Srbov je pravoslavne, a večina Hrvatov katoliške vere; Srbje pišejo s cirilico, a Hrvatje z latinico. Razlika je tedaj samo v pismu in veri, a narod hrvaški in srbski je jeden in isti narod.

Nekdaj ni bilo te razlike, kakor zdaj. Te razlike ni zakrivil ne Hrvat, ne Srb, ampak verski razkol. Srbje so dobili vero iz Carjigrada, Hrvatje iz Rima: Rim in Carjigrad sta razdvojila jednokrvne brate Hrvate in Srbe, da so se jeli sovražiti zaradi vere in pisma. To sovraštvo ni še popolnoma ponehalo, ali je upati, da se bode vendar pozabilo v prid južnemu Slovanstvu; saj ni ta kriv, da se klanja Carjigradu, ne ta, da se obrača k Rimu.

To kulturno razvijanje je prouzročilo, da sta oba naroda hodila svoja pota tudi v slovstvu ter se na to stran razvijala samostalno. Še za Dositeja Obradovića, kateri je umrl leta 1812. je vladalo veliko sovraštvo med latinico in cirilico.

Sam Obradović nam pripoveduje, kako mu je rekel njegov iguman „da izgubode vsak pamet, kdor bere latinsko knjigo; ne vidiš li, da je polovica črk latinskih (namreč v knjigi, katero je bral Obradović); ne veš li, da je vsaka knjiga prokleta, v kateri so latinske črke, in da so ljudje, odkar izhajajo take knjige, začeli polže jesti . . .“

Ne moremo podajati vse dolge razvojne zgodovine srbskega slovstva niti v glavnih črticah, vendar naj omenimo vsaj toliko, da so se, ko je bila osnovana srbska država v 12. stoletji, to je, ko so se Srbje združili politično, pokazali prvi početki srbskega slovstva. Najprej

so prepisovali staroslovenske knjige ali pa so jih popravljali za svoje potrebe in sicer tako da so mesto staroslovenskih besed pisali srbske in tako ustvarili neko zmes, katero so imenovali „slavenosrbski jezik“, a sebi so dejali: „slavenosrbski literator.“ To slovstvo je bilo samo za duhovnike, a ne za narod, kar je trpelo skoro do 19. stoletja. A ne samo da ni narod umel svojih razumnikov, tudi ti se niso umeli med seboj, ker je vsak pisal po svoje, vsak mešal jezik, kakor se mu je zdelo; vsak je imel svoja pravila. Samo v tem so pač bili jedini, da so pisali „slavenski“, s čimer so se ponašali trdeč (seveda napačno), da je staroslovenski jezik oče vsem živim

slovanskim jezikom! In odtod toliko spoštovanja do tega jezika.

Še le osvobojenje izpod turškega neznošnega jarma, nadalje moderne šole in odmev evropskega boja za svobodo, probujenje narodne zavesti; vse te imenitne dogodbe obrnile so srbsko slovstvo na drugo pot.

Šole so bile takisto gojiteljice „slavenske“ ideje. Srbom v korist je bilo tudi to, da se jih je nekaj leta 1690. in 1737. preselilo v Avstrijo, kjer so našli zapadne šole, da je leta 1708. metropolit J. Djaković prosil avstrijsko vlado dovoljenja za šole in tiskarno. M. Petrović pa je v svoji hiši v Belem gradu ustanovil šolo, za katero je povabil učitelje iz Rusije. Naslednik mu V. Petrović je osnoval šolo v Vinkovcih l. 1733. in je za njo povabil ruske učitelje iz Kijeva. Od Rusov so Srbe dobivali tudi ruske knjige za cerkev in šolo. Tako so res morali delati, saj drugače ni bilo mogoče, ker še do leta 1771. ni bilo v vsej Avstriji tiskarne s cirilico. Znana cirilska tiskarna v Benetkah je postala l. 1758., a državna tiskarna na Dunaji l. 1771. Ali skoro so se je pooblastili privatni podjetniki, dokler ni naposled l. 1796. postala last peštanskega vsučilišča. Do l. 1830. je to bila jedina tiskarna na Ogrskem.

Tako so dobili Srbe kijevsko cerkveno šolastično šolo, katera je bila na Ruskem prva zastopnica omike in učenosti tedanje dobe. Pod uplivom ruskih učiteljev in njihove šole izobrazilo se je tudi novo srbsko slovstvo po tem vzgledu.

Srbski „literatori“ so skoro spoznali, da so zgrešili pravo pot v jeziku; videli so, da se je cerkveni jezik veliko izpremenil pod uplivom srbskega jezika, to je, da se je popačil po prepisih. Zdaj so začeli pisatelji iskati pravega slovanskega jezika in sicer v ruskih knjigah. Toda tudi v teh ga ni bilo pravega, ker ruskoslovenski

jezik je bil zmes staroslovenskega in ruskega jezika. Ta ruski cerkveni jezik so si izvolili zdaj pisatelji za pisni jezik. Najprej so samo pretiskavali ruske knjige, a pozneje so jih prelagali na slavenosrbski jezik, kateri je bil zmes ruskega cerkvenega in srbskega narodnega jezika. In ta jezik je bil dolgo pisni jezik. Pisatelji sami so se sramovali pisati v prostem narodnem jeziku, ki ga govorijo navadni ljudje. Narod ni umel ne jezika, ne vsebine teh slovanskih knjig, in vendar jih je pozdravljajal z neskončno ljubeznijo. In kdor je imel tako slovansko knjigo, čuval jo je kot kako sibilinsko knjigo. Iz tega se vidi, da je narod želel knjig in da bi jih rad bral.

Tako se je razvijalo srbsko slovstvo, iz katerega se je porodil dolg boj o pisnem jeziku. Prvi Srb, kateri je napovedal vojsko slovanskim „literatorom“, je bil samostanec Dos. Obradović, kateri je spoznal in učil, da je narodu treba pisati v čistem narodnem jeziku. Toda on je še sam bil iz stare šole ter ni mogel prodreti. Ali ko se je pokazal najzgovornejši zagovornik narodnega čistega jezika Vuk Stefanović Karadžić proglasivši ga za pisni jezik, prevrnil je vse slovstvo na drugo stran, priboril je srbskemu jeziku veljavo v slovstvu za vselej; temu lepemu jeziku, kateremu je določil znanstveno podstavo slavist Daničić.

Toliko v pojasnilo, da bomo laglje umeli pomen in veljavo za srbsko slovstvo prezasluznega moža, Vuka Stefanovića Karadžića, čegar živötopis bodemo priobčili prihodnjič.

Vlada in slovenski državni poslanci.

II.

Bremena, katera naklada država vsem stanovom, rastejo od leta do leta in naš, vsled mnogih neugodnih razmer do skrajnosti osiromašeni narod, čuti jih veliko bolj, nego ostali narodi, izimši jedino na kršnih tleh tožne Istre in zanemarjene Dalmacije živeče Hrvate. Tem britkejšje pa se čutijo in težje prenašajo ta bremena, ako pomislimo, da se nam nakladajo s soglasjem onih naših zastopnikov, kateri poznajo naše brige in težave do dobrega, — naših državnih poslancev. Nečemo jim tu ničesar očitati; temveč prepričani smo, da so vedno s teškim srcem glasovali za vladine predloge, vsled katerih so se povečavala bremena brez tega že preveč obteženim državljanom in da so to storili le iz ozirov do države.

Ali očitati jim moremo po vsej pravici, da so le preveč pozabili skrbeti zato, da se zboljšanjem naših gospodarskih razmer povzdigne tudi blagostanje med narodom in mu tako omogoči izpolnovati vse ono, kar zahteva država v gmotnih ozirih od njega. Kako je pri nas še zanemarjena obrtnost. In vendar imamo širom naše domovine tako izvrstne pogoje za uspešni razvoj raznih vrst obrtnosti. V dokaz temu je po mnogih krajih med Slovenci domača obrtnost, katera, dasi jako primitivna in le prvotnim potrebam neizbrušenega ukusa zadostujoča, vendar preživlja na stotine rodbin. Kaj bi se tu dalo storiti s poukom! A vlada doslej še ni, ali vsaj

resno ni še mislila na to, da bi nam ustanovila kako obrtno šolo. Kako čudo tudi! Saj razen jednega pohlevnega poskusa neutrujenega dr. Vošnjaka, doslej še nismo čuli ali čitali, da bi se bilo v tem oziru na merodavnem mestu kaj storilo.

S kmetijstvom bilo je po vseh deželah, po katerih stanujejo Slovenci, nedavno še ravno tako. Sedaj se je vendar začela vlada ozirati na ta najjemenitnejši in najkonservativnejši živelj v državi, a to je le nasledek splošnega prevrata, ki je nastal po energičnem posredovanji nekaterih nemških konservativnih poslancev.

In kako je z našimi občili? Nijeden narod v vsej državi — razen hrvaškega, s katerim se prav po mačehovski ravna — ni v tem oziru tako na slabem, ko mi. Cela okrožja so odtrgana od svetovnega prometa, ki je dan danes mogoč le po vodi in železnicah; in dasi se bore za boljšo zvezo z ostalim svetom že leta in leta, ne stori se vendar ničesar za nje. Spominjamo tu železnice predelske, loškoidrijskotržaške, celjskodravoborske, kranjskokoroške transversalke in tako nujne dolenske, katere vse bi bile za naš narod neizmerno važne.

Vlada sama je te nedostatke že večkrat priznavala, ne stori pa vendar nikakega resnega koraka, da bi jih odpravila. Glede obrtnosti protežuje skoro izključno le nemške dežele; še le v poslednjih treh letih morala je tudi nekaj storiti na Češkem in Moravskem med slovanskim

prebivalstvom vsled energičnih zahtev češkega kluba. Mi Slovenci, ko da bi jej ne bili; ali pa bili le tedaj, kedar je potreba z nami demonstrirati proti italijanski iredenti. Ravno tako je tudi glede železnic. Stotine milijonov potrosilo se je za take proge, ki so in bodo le nemškimi deželam na korist; ni se pa našlo še denarja — da ne spominjamo drugih — za dolenjsko železnico, katera bi vendar oživila in prerodila največji in doslej najzanemarnejši del vojvodine Kranjske.

Ne bomo se varali in naj nam naši gospodje državni poslanci ne zamerijo, ako rečemo, da je temu mnogo krivo njihovo mlačno in prepohlevno postopanje. Pravila „do ut des“, katero je navadno v političnem življenju, skoro so popolnoma pozabili. Nečemo reči, da bi se v časih, kedar kriza trka na vrata ministerskih hotelov in so oni po svojem številu odločujoči faktor za „by or no by“ Taaffejevega ministerstva, imeli postaviti po robu in odreči svojo podporo, ako se jim ne izpolni ta ali ona želja; kajti dobro vemo, da jim tega v sedanjih okoliščinah ni mogoče, ker nimajo svojega posebnega kluba in se morajo vsled tega pokoravati naredbam Hohentwartovega kluba, v katerem jih vedno lahko majorizirajo konservativni nemški poslanci. Zato pa naj bi vendar ne pozabili vlade o takih prilikah opozarjati na nevarnost, katera bi jej nastala, ko bi oni izstopili iz Hohenwartovega kluba. Poleg tega pa bi morali neprenehoma prepričavati razna ministerstva, da so še na Dunaji kot zastopniki slovenskega naroda in da ne nameravajo mirovati prej, dokler se zanj vsaj v primeri z njegovim davkom in njegovim številom ne stori toliko, kolikor za ostale v državnem zboru zastopane narodnosti. Sitnežev sicer nimajo nikjer radi in nadležnost je nelepa čednost. V navadnem življenju zato ne moremo trpeti židov, ki so v poslovnih zadevah do skrajnosti nadležni tako, da o njih velja prislovica: „ako vržeš žida skozi vsata iz sobe, prilezel ti bode zopet skozi okno vanjo“. Kljub vsemu temu pa vendar priznavamo njihove uspehe in jih z neko zavid-

nostjo občudujemo. — Tako naj bi postopali tudi naši državni poslanci. Nikdar mirovati, dan na dan nadlegovati vlado s svojimi zahtevami, tirjati izpolnitev njihovo vedno odločnejše in brezozirnejše, — to bi moralo biti njihovo pravilo.

A mesto tega, kaj vidimo? O budgetni debati vzdigne se ta ali oni poslanec, da izjavi, da bode z veseljem — ali še celo z „navdušenjem“ — glasoval za proračun, potem pa našteje nekatera desiderija slovenska, ki se pač zabeležijo v stenografski zapisnik, pa nimajo druge usode, ko da vezane pridejo v zbornično knjižnico. Tako vladanje je za opozicijo. Vladina stranka ne bi se smela z njim zadovoljiti; tu treba pri vladi izven parlamenta posredovati in sicer posredovati brez prenehanja. To pa se ne godi. — Mi vsi se pač še spominjamo, s kakim eklatom je klub slovenskih poslancev kranjskega deželnega zbora poslal konec leta 1883. med strmeči slovenski svet dvoje izjav, katerih prva zahteva izvedbo ravnopravnosti za Slovence po vseh kronovinah, druga pa rešitev nekaterih za kranjsko deželo imenitnih gospodarskih vprašanj. To dvoje izjav se je imelo izročiti ministerskemu predsedniku. Pretekla sta od tedaj že dva meseca in tretjega pol, a vendar doslej še nismo čuli, niti čitali, da bi se bili ti spomenici izročili na dotičnem mestu. Menda si vendar niso naši gospodje državni poslanci vzeli za uzor oni narodni pregovor ki pravi: „naglost ni prida!“

Lahko bi našteali še več enakih zadev; a ker s tem člankom nismo nameravali družega, ko dokazati, da je dosedanjim neuspehom poleg nesolidarnega postopanja vseh slovenskih državnih poslancev kriva tudi prevelika mlačnost in pohlevnost njihova, naj bode zadosti. Rekriminovati nismo hoteli; pač nas bode veselilo, ako dosežemo to, da bomo o kratkem mogli poročati o večji odločnosti in izpremenjeni taktiki zastopnikov slovenskega naroda v krasni palači na dunajskem Ringu. —p—p.

Gospodarska drobnost.

(Kako naj sadimo krompir.) Poljedelci se veliko prepirajo, kaj je bolje, saditi celi krompir ali pa ga izrezavati na kosce, katerih vsak ima po jedno oko. Izkušnja je potrdila, da najlepše oko rodi najboljši sad; in ali je pod očesom kaj več ali manje mesa, do tega ni toliko. Znano je tudi, da krompirjeva klica, katera je pognala spomladi v kleti, ako se nepoškodovana posadi v zemljo, more lep in zdrav sad obroditi. Vrla gospodinja I. Zink je sadila krompir na več načinov ter se uverila, da je prav, saditi tudi klice in očesca, izrezana iz krompirja. Kader želimo saditi klice, izkopajmo ne globoke jamice ter polagajmo vanje nepoškodovane klice tako daleč drugo od druge, kakor navadno sadimo celi krompir. Ali klico posadimo navpik, glavico obrnimo kvišku, zasujmo jo s zemljo toliko, da bode popolnoma zasuta. Ta gospodinja je sadila krompir in sicer tako: 1.) same klice; 2.) kosce z očesci; 3.) celi krompir. Sad je bil od vseh 3 načinov

jednak, samo da je tisti krompir iz samih klic dozorel za celih 14 dni poprej in da je bil ves poprek najzdravejši.

Na tak način mogli bi vsako leto saditi novih vrst krompirja, zlasti dragega krompirja, a svoj bi lahko množili dober kup.

Kdo dobrih gospodarjev ne želi imeti krompirja, kakor je: „Magnum bonum“ ali „Shaw“ ali „Sholmastery“ ali „Championa“? Ali vse te vrste so drage; 1 kg stoji od vsake vrste 35—40 kr. Toda sadimo li te vrste na omenjeni način, denimo jih na topel kraj na zemljo, da poženo klice, potlej pa sadimo klice posebe in očesca posebe, iz katerih so one pognale — in zasadili bomo velik prostor in kmalu bomo imeli semena dovolj za se in za sosede.

„Gospodarski list“ v Zagrebu priporoča iz svoje izkušnje trgovino H. Frommerjevo v Budapešti.

Pogled po slovanskem svetu.

Slovenske dežele.

(Društvo „Narodni dom“ v Ljubljani) bode imelo svoj letni občni zbor dne 7. aprila t. l. ob 6. uri zvečer v dvorani ljubljanske čitalnice. — Ob enem upravni odbor pozivlje vse gospode deležnike, kateri zahtevajo, da se jim izplačajo obresti od njihovih deležev za leto 1883, naj se oglašé pri društvenem blagajniku g. dr. Josipu Staretu do konca leta 1884.

(Na korist „Narodnemu domu“) bodo priredila vsa zagrebška društva skupno veselico dne 24. t. m. Z radostjo zaznamujemo to vest, ker nam je v dokaz, s kakošnim bratovskim zanimanjem opazuje hrvaški rodoljubi naš razvoj in kako so pripravljeni podati nam vedno pomočno svojo roko. Kri ni voda!

(Hvalevredno ravnanje) imamo zabeležiti o kranjski kmetijski družbi. Južno štajarsko sadjerejsko društvo pri St. Jurji prosilo je namreč štajarsko kmetijsko družbo, naj mu pošlje vrbovih sadik. Ta — kakor se kaže do skrajnosti birokratno uravnana družba — mu je odgovorila, da mora prošnjo uložiti po celjski podružnici. — Na to se je društvo obrnilo do kranjske kmetijske družbe in ta je takoj odgovorila, da drage volje odstopi društvu brezplačno 10.000 koreninastih vrbovih sadik. — To ravnanje c. kr. kmetijske družbe kranjske veseli nas posebno zato, ker bode kolikor toliko pripomagalo, da se bode Ljubljana smatrala ne samo v duševnem, temveč tudi v drugih ozirih za središče vseh Slovencev. Čast, komur čast!

(Na Jurčičevem grobu.) Neko uzvišeno čustvo, katero je vsak dolžan domovini in za njo zaslužnim možem, je gotovo izraženo v tem, da je gospod Rihard Dolenc poslal „žalujočo rožo“ (Rosa pendula) v Ljubljano, da se usadi na grob prezasluznega nam pisatelja Josipa Jurčiča.

(Glasbena matica) je priredila v nedeljo dne 9. t. m. ob dveh popoldne s svojimi gojenci javno poskušnjo v dvorani ljubljanske čitalnice. Da se slovensko občinstvo ljubljansko za razvoj te šole jako zanima, pokazalo je mnogoštevilno poslušalstvo, med katerim smo opazili tudi visokorodnega gospoda deželnega predsednika barona Winklerja in župana Petra Grassellija.

Poskušnja v petji ter sviranji na goslih in klavirji izvršila se je popolnoma povoljno. Občinstvo je bilo iznenadejano o tolikem napredku gojencev in je njihovo sviranje na klavirji in goslih sem ter tje prav živahno odbravalo.

Po poskušnji razdelil je društven podpredsednik gosp. Alfr. Ledenik med najpridnejše učence spomine na prvi izpit; opominjal jih, naj tudi nadalje z ljubeznijo in marljivostjo goje slovensko glasbo; zahvalil se učiteljem društvenim na požrtvovalnem njihovem trudu ter pozval končno deco, naj zakličejo trikratni „živio“ cesarju. In iz 40 mladih, deških in dekliških grl zaoril je po dvorani trikratni „živio!“, da je bila milina čuti.

Iz vsega srca čestitamo društvenemu odboru, posebno pa njega neumornima členoma Alfredu Ledeniku in Srečku Stegnarju, o prekrasnem uspehu. Slovenskemu občinstvu pa priporočamo, naj se za prekoristno in za razvoj narodne glasbe preimenitno to društvo zanima bolje, nego doslej. Letna društvenina znaša 2 gld.

(Delavsko podporo društvo v Trstu) bode imelo 16. t. m. svoj občni zbor. Po računih, priobčenih v poslednji „Edinosti“ posnemamo, da to prevažno društvo jako uspešno napreduje. Štelo je namreč koncem lanskega leta 1021 družabnikov in 242 družabnic. Podpor izplačalo je leta 1883. 4802 gld. 92 kr., vendar mu je pa ostalo konec leta skupnega imenja 11.260 gld. 31 kr. — Ako se pomisli, da je to društvo staro še le štiri leta in da so o njegovi ustanovitvi nekateri prizadevali si na

vse mogoče načine izpodkopati mu koren življenja, priznati se mora, da je to res izreden uspeh, na katerem je treba čestitati marljivemu odboru. Ravno to društvo je za slovenski živelj v tako poitalijančenem Trstu neizmerno važno, zato naj bi ga po svojih močeh podpirali vsi zavedni narodnjaki dejansko in moralno.

(Volitve v občinski zastop celjske okolice) ovrgla je vlada na pritožbo, ki so jo proti nepostavnemu in brezozirnemu postopanju celjskih nemškutarjev uložili tamošnji narodnjaki. Z veseljem pozdravljamo to vest, kajti smo prepričani, da bode o prihodnjih volitvah narodna stranka sijajno zmagala. — Priznavati nam tega vladinega dejanja ni potreba, kajti ona — kateri je dolžnost čuvati, da se povsod izvršujejo zakoni — storila je le svojo dolžnost. Ker pa se naši štajarski bratje ne morejo pohvaliti, da bi se povsod tako strogo zavračale nepostavno ravnanje „plavičarjev“, priporočamo slavni vladi, da vedno in povsodi meri z isto mero.

(Časnikarstvo in naši časniki.) Pod tem naslovom prinašal je „Slov. Narod“ celo vrsto izvrstno in zanimivo pisanih podlistkov iz peresa jednega najodličnejših pisateljev slovenskih. Sedaj so ti podlistki izšli v posebni knjigi, katera se dobiva po 70 kr. v „Narodni tiskarni“ v Ljubljani. — Ker je gospod pisatelj gradivo razvrstil tako, da nam podaja popolno in natančno sliko o zgodovinskem razvoju našega časnikarstva, poleg tega pa nas poučuje o časnikarstvu in njegovi uredbi sploh; ostala bode ti knjigi stalna slovstvena vrednost. Gladkotekoči jezik pisateljev, lepi slog njegov in pekoča satira, s katero prepleta sem ter tje svoje pripovedovanje, je nam poročstvo, da se bode knjiga vedno z istim zanimanjem čitala. Priporočamo jo tedaj najtopleje vsem izobraženim Slovincem.

(Kmečka posojilnica vrhniške okolice) izdala je ravnokar svoj račun o poslovnem letu 1883. Iz tega računa je razvidno, da je zavod deloval prav uspešno, kajti doseglo se je 117.622 gld. 34 kr. prometa. Čisti dobiček koncem leta je iznašal 764 gld. 85 kr. Za deleže osnovala se je, kakor se nam poroča, na Vrhniki cela borza in povpraševanje po njih bilo je toliko, da so se prodajali z dobičkom 40 gld. — Želimo, da bi zavod tudi nadalje še uspešno posloval na korist ljudstva vrhniškega okraja in na čast slovenskemu narodu, kateremu bode veljava postajala tem večja, čim samostalnejši bode v gmotnem oziru.

(Kranjska hranilnica kot dobrtnica.) Kakor vsako leto razdelila je kranjska hranilnica od bogato obložene svoje mize nekoliko skorjic suhega kruha nekaterim društvom in dobrodejnim napravam. Od 200.000 gld. dobička razdelila je namreč okoli 20.000 gld., tedaj komaj deseti del, dasi je njena rezervna zaklada že neprimerno visoka.

Ako si to dobrodejnost njeno ogledamo natančneje, tedaj bomo videli, da ravnateljstvo hranilnično z neko posebno — pravi izraz nam je pod peresom, a recimo — brezozirnostjo protežuje nemškutarske zavode in društva, slovenske pa prav provokatorno prezira. Tako je dobilo filharmonično društvo, dasi ima samo že lepo imenje, 800 gld. podpore; „Glasbena matica“ pa, katera ima le neznatna denarna sredstva in uzdržuje svojo šolo za petje, gosli in klavir, v kateri se mnogo učencev uzgaja brezplačno, — samo 50 gld., reci: petdeset goldinarjev. Zato je pa hranilnica dala onemu tiskarskemu društvu, katero so ustanovili pruski hujskači v Bambergovih tiskarni zato, da uzdržujejo razpor med ljubljanskimi stavci, 150 gld. Ta fakta pač jasno govore ter so tudi svarilo onim narodnjakom, kateri od nemškutarske zmernosti in popustljivosti pričakujejo čudežev.

! In tako ravna nemškutarska gospoda z denarjem zavoda, ki je do svoje sedanje moči in veljave dospel le s slovenskim denarjem! Dobro, da si to zapomnimo.

Tudi domoljubom izven glavnega mesta našega priporočamo ta fakta v resen preudarek.

(Resolucijo za slovenske šole na Spodnjem Štajarskem in Primorskem) je predložil v budgetnem odseku češki poslanec Clam Martinic. Dasi so se jej levičnjaki upirali z vso silo, bila je vendar sprejeta z večino glasov. Poroča se tudi, da si minister Conrad ni upal več jednako drzno govoriti proti uvedbi slovenščine kot tujnega jezika, kakor lani. Iz tega je vidno, da se je letos vendar stvar že približala nekoliko svojemu realizovanju. — Dolžnost vseh slovenskih državnih poslancev pa hodi, da potem, ko so po svojem govorniku v zbornici prijavi svoje zahteve, tudi zahtevajo, naj jih minister izvede. Odločnega ravnanja treba je ravno sedaj bolje, ko kedaj.

Iz Istre, dne 9. marca. [Izv. dopis.] Ne morem, da ne bi, predno izpregovorim o zadnjih istrskih dogodkih nekaj vrstic, povedal na tem mestu svoje in isterskih rodoljubov misli o sedanjem prepiru v nekaterih slovenskih listih.

Ne glede ne na desno ne na levo, mislimo, kader se sem ter tje uname med dvema prepir o osebnih nazorih, katerim mora biti vedno predmet stvar občne važnosti in se vrši v mejah dostojnosti, je v korist našemu slovenskemu časopisju; ali kader čepi za prepikom gola sebičnost, onda zgreši časopisje, katero odpira predele takim narodnim nepridipravom, in ako so tudi „veliki“ učenjaki, svoj namen in zaupanje svojih naročnikov, kateri so v Slovencih ponajveč rodoljubi. Glede podlistkarja v „Slov. Narodu“ in „Edinosti“ je naše mnenje, da sta oba dva zabredla, in malo menj strasti, a veliko več previdnosti svetovali bi obema. Ne „Edinost“, ne podlistkar v „Slov. Narodu“ nista tako nedolžna, kakor se sama opisujeta. V njihovih spisih tiči preveč osebnosti. — „Edinosti“ nečemo na tem mestu spodtikati nobenih nepoštenih namenov, ali odkritosrčno jej bodi povedano, da nam njen oportunitet v zadnjih letih ni nikakor bil po godu, in se nam je dozdevalo, kakor bi hotela imeti v Trstu za se posebno slovensko politiko, ne oziraje se na delovanje drugih naših narodnih zastopnikov. A to ne sme biti, in to je spoznala, mislimo, tudi „Edinost“.

Upaje, da bode tega nesrečnega prepira skoro konec in da bodeta oba dva lista spet vzajemno začela priobčevati koristne pouke našemu narodu in zaprla pot vsakemu osebnemu napadu, želimo jima iz dna srca najboljšo srečo v borbi za sveto našo stvar.

Kakor sem vam poročal, ima politično društvo italijansko v Pazinu glavni namen poitalijaniti naš hrvaški narod; na sredstva se ne gleda, so li poštena ali ne.

Narodne začetne šole v Istri so redke, kot bele vrane, a še te so naše iredentovce tako v oči zbole, da se je odboru tega političnega društva potrebno zdelo, najprej obrniti svojo pozornost šolskemu polju in tu posnemati nemški „Schulverein“.

In da mu je to resna volja, kažejo nam štiri razpisani stipendiji v listu „Istria“, kateri so namenjeni onim učiteljem med hrvaškim narodom „della campagna“ kateri se ne bodo oblikovali le v poučevanju italijanščine, pač pa tudi v razširjevanju italijanske kulture med svojimi gojenci, z dostavkom, da se ne bode pri podeljevanju teh stipendijev gledalo na uspehe konstatovane od šolske oblasti, nego na druge okolnosti. Po mnenju mprogih pametnih ljudi prekoračilo je politično društvo meje dostojnosti; ali ono pri tržaški vladi v Trstu ima „carta bianca“ in mi raja moramo gledati in prenašati vse to. Koliko časa — videant consules. Sicer se meni zdi, da to društvo troši svoj denar po nepotrebnem in bi bolje storilo, da ga hrani za volitveno

borbo, da bode moglo naši podkupljeni raji vsaj zdravega vina mesto ponarejenega in mesto osliča vsaj kako mlado kravče kot Ezavovo lečo napraviti, da jej še dalje vstraja in vsled želodičnih bolečin ne pogine. Za blaženo italijanščino v šolah skrbi že vlada sama in podpira jo pri tem prav izdatno c. kr. deželni šolski svet.

Tu le jeden dokaz! Deželni šolski svet istrski v Trstu je določil, da ima učni jezik na osnovni šoli v Novakih, v pazinski podobčini, biti hrvaški.

A kaj se je zgodilo? Pošljejo ti v Novake učitelja, kateri ne zna hrvaški in zaradi tega poučuje italijanski. Pa da bi ta učitelj bil kaj posebnega; disciplinarno je bil prestavljen.

Ni li to največja ironija — in ne pravi li se to podpirati naravnost novi laški „Schulverein“, kateri bode teško obračal denarno pomoč v svoje namene ako mu bode brez dvombe tudi z one strani morja dohajala.

Z velikim strahom pričakujemo tudi imenovanja poreškopoljskega vladike; kajti vsa znamenja kažejo, da ostane spomenica političnega društva „Edinosti“ neuspešna. V Poreči, kjer so o takih stvareh dobro poučeni, govoré se o poslednjem dunajskem potovanju tržaškega namestnika stvari, katerih bi vi nikakor priobčiti ne smeli. Vender pa: „ne udajmo se!“ kajti najbližnja bodočnost je naša.

Iz Gorice, v dan 10. marca. (Posojilnica, nesreča.) „Goriška ljudska posojilnica“ imela je v preteklem meseci občni zbor, pri katerem je osnovalni odbor polagal račun o dosedanjem poslovanju ter se volil novi odbor in nadzorstvo. Odbor je ostal prejšnji, v nadzorstvo pa so bili voljeni: prof. Fr. Erjavec, Fran Ferfila, vodja Povše, župnik Kramer in vikar Znidarčič. Iz odborovega poročila je posneti, da je imel zavod od 1. junija do konca leta 1883. čez 7000 gld. prometa. Oziraje se na jednake zavode na Štajarskem pripoznati se mora, da je ta uspeh majhen, a za stalno ne znal bi vam povedati, kje tiči uzrok ti prikazni. Nekaj menda v tem, da naš kmet nima zaupanja do menjice, torej ne jemlje rad denarja na posodo od zavoda, kateri posojuje v prvi vrsti na krajše obroke in na menjice; da se pa ne ulagajo večje svote, pouzročuje menda še nezaupnost, izvirajoča iz ponesrečene „Slovenije“. Pripoznati se mora, da se je odbor trudil, kolikor je bilo v njegovi moči, da bi izpolnil svojo dolžnost; to je pripoznalo tudi nadzorstvo koj po volitvi, pregledavši račun in poročilo osnovalnega odbora.

Našega uzornega rodoljuba in obče spoštovanega narodnjaka Fr. Erjavca dohitela je velika izguba. Izmed troje otrok jedini sinček Miljutin, šest in polleten, duhovit in prisrčen dečko, ponos roditeljev in up naroda, umrl je po dvodnevni bolezni vsled „angina difterica“. Velika izguba roditeljem, a tudi narodu, kajti vzgledna narodna izreja in redka nadarjenost sta porok, da bi bil iz dečka postal steber slov. narodu. Žalostna vest o smrti preljubljenega angelčka prešinila je vse kroge; žalovanje po njem v narodnih krogih je občno. Dal Bog, da bi to občno žalovanje olajšalo vsaj roditeljem bolest po toliki izgubi!

Gospodičina! Na odkritosrčno svojo žalost nisem več v onih letih in onih blagih okolnostih življenja, da bi bil v podvečer pustnega torka mogel premišljevati filozofijo, katera tiči v študentovski tožbi našega nesmrtnega Preširna. In vendar, hodeč ob tretji uri popoldne po ljubljanski „Zvezdi“ in izogibaje se kolikor mogoče onim dokazom prave ljubezni in prijateljske naklonjenosti, ki ta dan ničesar slabega slutečemu Ljubljančanu utegne

je sedaj pa sedaj v podobi nespretno pobarvanega peska prileteti v obraz in oči, dejal sem nekako s tožnim srcem:

„O predpust, ti čas presneti,
Da bi več ne prišel v drugo!“

In pobegnil sem iz gnječe pustnih zijal ter nespretno in neokusno napravljenih ljubljanskih postopačev, kateri so s svojo grandezzo korakali za obligatnimi grabljami. Doma pa sem se utopil v premišljevanja. „Vanitas vanitatum et omnia vanitas!“ šepetal sem ravno polglasno izza zob, kar nekdo potrka in predno še prav odgovorim, odpró se vrata in v sobo stopi prijatelj Muhobér, katerega smo krstili zaradi njegovega sokolskega navdušenja „le grand „sokol““. Prišel me je vabit, da grem z njim na maškerado in je govoril s tako zgovornimi in prepričevalnimi besedami o moji sokolski dolžnosti, da sem se mu nazadnje udal in poiskal iz zaprašene omare vablivo rudečo srajco. In bil sem spet „sokol“ — s polomljenimi krili. —

Bil bi pa neodkritosrčen, ko bi trdil, da je bilo treba mnoge prigovarjanja, da se udeležim norčevanja, na katerem ima dobri in veseli naš Kurent poslednjo besedo. Saj sem vedel, da vi, gospodičina, veliko bolj cenite njegove razposajenosti, nego resna premišljevanja pepelnice srede in da vam je veliko laglje opustiti ta dan svojo krščansko dolžnost, nego pustiti Kurenta brez slovesa. —

Ustopivšemu v Kurentovo svetišče, zavrtelo se mi je v glavi. S početka sem mislil, da vsled sijaja, krasote in množice raznovrstnih utisov. A ko sem videl, koliko doslej nepoznane elastičnosti je bilo v tej veseli družbi, domislil sem se še le, da sem na zgodovinskem parketu. Saj je tu vendar lanskega leta imel naš deželni zbor svoje prve seje. Od tod ona nenavadna elastičnost, ki se je pooblastila celo mene.

In glejte, gospodičina, ko sem tako ravno premišljal, kako je mrzla sapa vladine milosti kar čez noč zamorila one cvetke radikalnega Slovenstva, katere je po besedah nekega slovenskega dnevnika o zasedanji deželnega zbora opazovalo ljubljansko občinstvo s takim izrednim zanimanjem; ko sem ravno na jeziku imel besede: „sic transit gloria radicalismi,“ zadelo me je dvoje kaljenih strel v dno srca. Vem, da se o tem ne boste plašili, ker vam je dobro znano, da so se strelci, kateri rabijo morilno orožje, bili že pred leti preselili v „solnčnejše kraje“ na vznožje mlekorodnega in kavoplodnega Rožnika, kjer ne rabijo kaljenih pušic, temveč svinčene kroglice in zrna; zato bom pa tudi kar naravnost povedal, da ste me oni dve pušici zadeli izpod nežne krabice visokostasne Črnogorke. Dvoje ko oglje črnih oči! In sicer, oči, za katere bi bil oni trenotek prisegel, da so Vaše.

Vleklo me je z nepopisno silo za njima; za Črnogorko in v družbi njeni po gladkem parketu stopajočo Rusinjo. Komaj pa sem za šaljivkama stopil nekolikokrat, kar pristopi k meni Sparadrap, potiplje me po desnem ramenu in z vso resnobo za ličino skritega obraza pravi:

„Kdor s Črnogorko koketuje — se konfiskuje,
Kdor za Rusinjo se ogleduje — se aretuje.“

Mogel bi bil te besede pač imeti za šalo a — domislil sem se naših sedanjih razmer. Ali ni za nedolžnim kostimom starega mojega znanca Sparadrapa iz „princesinje trebizonske“ mogel biti skrit kak strog služabnik sv. Hermandadi? Lahko mogoče, da mu je bilo naročeno paziti na to, da se na klasičnem parketu elastične dvorane ne osnuje kake nevarne panslavistične spletke. In koliko prilike bilo je ravno isti večer za to! Vseh slovanskih narodov zastopniki bili so zbrani na tako tesnem prostoru; kolika množica panslavističnega dinamita, katera bi zadostovala, da vzdigne v zrak silno idejo vseukupnega Kranjstva.

Ali, glejte! v tem trenutku prideta mimo mene lep, mlad Rus in ljubeznjiva Poljka.

„Kak ja tebe ljublu, barišnja serdca mojega!“ dejal jej je on nežno; a mesto prijaznega nasmehljaja, odgovorila mu je deva srpo: „Niesčesliwy Moskale, jak bylko možno pomislić, žeby cię Polka pokochala?“ in Sparadrap, ki je tudi bil temu nevarnemu paru že za petami in je korenito svoje znanje ruskega jezika zajemal bržkone iz „Neue Freie Presse“, dostavil je temu dvogovoru obligatni „pašol“. Jaz pa sem se ugloobil v premišljevanje o slovanski slogi in medsebojni ljubezni, potem pa vzel iz žepa knjižico in si počel zapisavati pojedine maske.

„Kdor za „Slovana“ zapisuje — se konfiskuje“ zašepetal mi je zopet Sparadrap polglasno čez levo ramo. Kaj ne, gospodičina, dobra misel in naši državni pravdniki storili bi najpametnejše, ko bi si jo osvojili. Naj konfiskujejo vse pisatelje in konfiskacij časnikov ne bo več.

Ni dvombe, Sparadrap bil je eden onih od „tajne garde“. A da se o tem popolnoma prepričam, skušal sem začeti pogovor z navzočnim redarstvenim poverjenikom. Komaj pa sem z njim nekoliko besedi izpregovoril, že je bil zopet za mano nesrečni Sparadrap, rekoč:

„Kdor s policijo konferuje — se konfiskuje“

Tedaj še policija bi me ne bila mogla obvarovati zopora, ali v najugodnejšem slučaju vsaj zaplene! Seveda je pepelnica sredi najpripravnejši dan samotnemu premišljevanju o nečimernosti vse posvetnosti, a priznali boste, gospodičina, da se to da mnogo ugodnejše in temeljitejše izvršiti pri kozarčku dobrega cvička in krožniku fino obloženega „arenka“, ko o plesnjivem kruhu in suhi vodi. Ne boste mi tedaj zamerili, da sem ušel Sparadrappovemu zasledovanju, predno sem se še mogel do dobrega naveseliti razkošnega življenja v elastični dvorani ter se prepričati, če se pod zalo ličino ljubeznjive Črnogorke res skriva ljubki vaš obrazek.

In kakošno sem imel spanje po utisih tega večera! Sanjalo se mi je, da ležim polsedé v kreslu pred svojim pisalnim stolom, na katerem je ležalo nekoliko pol za „Slovana“ popisanega papirja. Kar se vrata odpró in v sobo stopi vitez čudne postave. Viteška oprava njegova, ki je spominjala nekako slavnega španjskega junaka Don Quixota, storila je, da se je nekako karikoval obraz, na katerem so sicer bile vidne sledi smelih potez Orlanda Furiosa. Mesto sulice bil mu je v desni roki lopar, z levo pa je držal ščit. In kakošen ščit! V nobenem muzeji še nisem videl takega; še celo v sloveči dunajski ambraski zbirki bi ga človek iskal zastonj. Zapisana pa je bila sredi tega ščita rimska številka XIX. Čudni ta vitez pristopi nenadejano hitro k meni, zavihti nekolikokrat lopar nad mojo glavo, potem pa mi položi svoj ščit na prsi. Prizadeval sem si braniti se, a neka čudna onemoglost se me je polastila; komaj sem zajemal sape pod teškim tem ščitom in bil bi se skoro zadušil.

Zdajci pa se prebudim. Bil je že beli dan. Plašno pogledam okrog sebe. Ni ga bilo več čudnega viteza in tudi sape mi ni več nedostajalo. Veselil sem se, da so vse to bile le neprijetne sanje; nehoté pa mi je prišlo na misel, če ni naša ustava z glasovitim članom XIX. oni ščit, pod katerim tako težko diha slovenski naš narod.

Vas, gospodičina, pa prosim, da pogledate v sanjske bukve — seveda v prave egiptovske — in mi razložite te sanje. Ob enem mi tudi naznanite, katere številke naj stavim, da jih gotovo zadenem. Dobitek bodem — to obljubujem že zanaprej — daroval za zidanje „Narodnega doma“, da si tako pridobodem pravico zavrteti se o svojem času z Vami po gladkem njegovem parketu.

Vaš listkarski obožavatelj
Mažibrk.

Ostali slovanski svet.

(*Javna zahvala.*) Podpiralni zalogi slovanskih vseučiliščnikov v Gradci so za leto 1883/84 blagovolili darovati: visoka dež. zbora kranjski in štajarski po 100 gld.; slavna posojilnica v Mariboru 50 gld.; gosp. dr. Jos Serbec, odvetnik v Celji, 20 gld.; gospoda dr. Karol Schmidinger, c. kr. notar v Kamniku in dr. Gvidon Srebre, odvetnik v Brežicah, po 10 gld.; gosp. dr. Žizek, zdravnik v Gradci, 6 gld.; gospodje dr. Jos. Gregl, zobolečnik v Gradci, dr. Greg. Krek, c. kr. vseučilišni profesor v Gradci, dr. Janko Serbec, odvetnik v Mariboru, dr. prava Juraj Sterbenec, župnik in deželni poslanec v Hrenovicah in dr. J. Vargha, c. kr. vseučilišni profesor v Gradci, po 5 gld.; gospoda dr. Rudolf Globočnik v Gradci in Davorin Meško, kooperator pri sv. Barbari v Halozah, po 3 gld.; gospod o. Benedikt Schluder, gimn. profesor v Št. Pavlu na Koroškem, 2 gld in gospod J. Brađaška, kr. upok. gimn. voj v Gradci, po 1 gld. — Za vse te preblage darove izrekajo podpisani v imenu opravnega odbora imenovane zaloge in v imenu vseh onih, katero uživajo dobroto tega zavoda, javno najiskrenejšo zahvalo.

V Gradci, dne 1. marca meseca 1884.

Dr. Greg. Krek, c. kr. vseučilišni profesor,
t. č. predsednik, s. r.

Josip Lendovšek, n. gimnazijski učitelj,
t. č. blagajnik, s. r.

Janko Bezjak, stud. phil.,
t. č. tajnik, s. r.

(*„I. S. Turgénjev u sebi, v jeho poslednjem prijezdu na rodinu“*) (I. S. Turgénjev pri sebi o poslednjem svojem prihodu v rojstni kraj) je naslov spisu, kateri priobčuje J. P. Polonskij v ruskem ilustrovanem listu „Njiva“. Pisatelj bil je intimen prijatelj slavnega literata. L. 1881. sprovel je z vso svojo rodbino poletje vsled posebnega vabila Turgénjeva na njegovem posestvu Spasskoje.

To leto bil je, kakor znano, Turgénjev zadnjikrat v svoji domovini, in pisatelj priobčuje iz tedanjega življenja v Spasskem zanimive epizode, katere bodo vsekakor veliko pripomogle, da se pravilno oceni značaj pokojnega pisatelja. Znamenit je ta spis tudi zato, ker je v njem obseženih nekaj doslej še nenatisnjenih epigramov Turgénjevih in prekrasna pravljica „Kaplja žizni“ (kaplja življenja), katero je Turgénjev nekedaj po obedu pripovedoval otrokom Polonskega. Pripovedovanje pisateljevo uravnano je strogo kronološko in je dospelo doslej do 2. julija 1881.

(*Karol Jakobljevič Grot*.) kateri se je lani mudil tudi nekoliko dni v Ljubljani, prevzel je po pokojnem V. V. Makuševu stolicu profesorja jugoslovanskih literatur na varšavskem vseučilišči. V nastopnem svojem govoru dejal je med drugim: „Nepotrebno bi bilo dokazovati korist, katera izvira Slovanom iz spoznavanja slovstvenega življenja in proizvoditeljnosti ostalih slovanskih plemen. Ono je preveč očitno; kajti tako spoznavanje spada med najmogočnejša sredstva vzajemnega duševnega približevanja in občjenja jednorodcev, kateri so, žal! tako razdeljeni vsled svojega političnega življenja, vere in omike. Na žalost svojo treba nam je priznati, da se za tako vzajemno spoznavanje — za tako imenovano „slovstveno vzajemnost“ — v slovanskem svetu dela še nenavadno malo. Krivi temu niso samo slovanski učenjaki, temveč še veliko bolj oni slovstveni delavci, katerim bi morala biti glavna naloga, seznanjati tako ali tako svoje občinstvo s slovstveno vsebino, pesniškimi idejmi in umetniškimi oblikami, katere označuje najbolj individualnost ostalih slovanskih plemen.“ — Gospod prof. Grot je nakupil sam v Ljubljani najznamenitejše proizvode slovenskega slovstva; nas pa je naprosil, da ga v prihodnje opozarjamo na vsako imenitnejšo prikazen duševnega življenja našega naroda.

(*Banka „Slavija“*) sklenila je v mesecih oktober, november in december 1883. leta 13.550 novih zavarovanj za kapital 15,861.200 gld. 50 kr., za kar se jej je plačalo zavarovalnine in pristojbin 455.618 gld. 46 kr. Od bančnih kapitalov bilo je v navedenem času naloženih 231.721 gld. 9 kr. v 32 založnicah in 618.584 gld. 17 kr. izposojenih na hipoteke. Denarni promet glavne blagajnice znašal je v tej dobi 3,197.564 gld. 35 kr. Gasilne brizgalnice oddala je 4 občinam. Od 1. januarja do 31. decembra 1883 bilo je na novo sklenjenih 66.443 zavarovanj za kapital 69,143,670 gld. 79 kr., proti zavarovalnim in postranskim plačilom 1,793.023 gld. 19 kr. Za škode izplačalo se je v tej dobi 707.089 gld. 76 kr. Samoupravna društva za zavarovanja užitkov in pokojnin postajajo čez dalje bolj priljubljena. Pristopilo jim je namreč do konca decembra 1883 že 770 členov, ki so zavarovali užitkov in pokojnin za 143.632 gld. 8 kr. in upisali ulog 579.420 gld. 14 kr. Zastopniška pokojninska zaloga imela je do konca 1883. leta 39.506 goldinarjev 6 kr. imenja.

(*Dostavek.*) V 9. številu „Slovana“ smo poročali, „da se bode izkopal kanal, kateri bode vezal Petrograd z morjem“. Tu je izostala beseda in mora biti „s Črnim morjem“.

Iz Dalmacije, 7. marca. [Izv. dop.] Mandeljnova drevesa cveto, ali ni še cvetja na našem političnem obzorju. Vse je pusto in golo, kakor da je toča padala petnajst dni nepretrgoma; ni ostalo ne klice. A trud naših zastopnikov? Izprevergel se je! Vsak je delal po svoje, a Jovanović pašikuje v Zadru. Ali jim je dobro. Poverilo se je ljudem, kateri nam niso dali dosta poročstva s svojo preteklostjo in dokler se upirajo na videz, podajajo roke skrivoma neprijatelju, da si pribore kako osebno pooblastilo ali podjetje. Narodna stranka razpada. Duhovščina hoče svoj list, in preobrazila se je „Cattolica“; ona je postala katoliška — hrvaška pa beži v stekliše, da tam očita „Narodnemu listu“ in da seja razdor. „Narodni list“ ali bi ne smel, ali bi ne hotel, in „Katoliška“ mu danes kašlja na mizi. In tako preti propast „Narodnemu listu“ in da bo skoro propala tudi „Katoliška“. No, tukaj tudi ni stati. Mi smo največja, najjačja občina, pravijo v Spletu. Tudi nam se hoče „organ“; v mestu, tu imamo manjšino; mi moramo, da se obdržimo proti ogovarjanju, katero nas duši . . . Pognal je klico „Narod“. Tudi on v stekliše in hodi s „Katoliško“, katera se je dobrikala in laskala Jovanoviću, da se mu je dovolila tiskarna. Glejte, to so naše bolečine! Vsi bi radi dokazali, da so „Hrvatje“; vsak upije, mi smo „pravi“, a nihče nima čistega čustva. Italijan je pravi: „bottega“.

Ljudje, kateri imajo oblast, postajajo avtokratje in trujejo mladino. V občinah se gospodari slabo; ne ve se, ne kdo pije, ne kdo plačuje, a vsaka ima neke prirastke, kateri so ji brez prestanka sesavci, brez katerih ne morejo biti. Načelniki glavnim občinam, kakor Šibeniku in Spletu, so ljudje od slame, za katerimi se skriva ali kateri avtokratni uradnik ali pa kateri prevejani odvetnik. Glejte, to so naše bolečine! Morje je vznemirjeno, da Bog varuj; in kader poneha nevihta, procveta bode zopet nova stranka, „vladina stranka“, katera nas bode prognala v Nemštvo.*

Gospodarski interesi se popolnoma zanemarjajo, izimši nekatere osnove, katere vlada izjavlja za slepce. Trgovine ni; poljedelstvo peša; mornarstvo je propalo, a ribarstvo usahlo. Glejte, to je naše stanje!

*) Toute comme chez nous.

Razne novice.

(*Madžarski napori.*) Madžarska vlada je izdala naredbo, vsled katere se bodo oni dijaki sarajevskega gimnazija in ostalih bosenskih učilišč, kateri se obvežejo glavne izpite polagati jedino le v sladkem jeziku Arpadovih potomcev, sprejemali brezplačno na madžarske srednje šole in viša učilišča. Srečno bosensko prebivalstvo, kateremu se po velikodušnosti madžarske vlade odpira tako znamenito kulturno obzorje!

(*Novo vseučilišče*) osnovalo se bode na otoku Islandu in sicer v glavnem njegovem mestu Rejkjaviku. Na tem otoku je komaj 70.000 duš; a narod je jako vzbujen in omikan, kajti med vsem prebivalstvom ni ne jednega, kateri bi ne umel brati in pisati.

(*Češke naselbine na Hrvaškem.*) V Križevcu je dospelo do 100 čeških rodbin, da bi se naselile na Hrvaškem.

(*O plesu.*) Gotovo tudi Slovenke rade plešejo; jaz sicer ne, pravi g. Z. v „Viencu“ (štev. 7), iz katerega smo posneli te vrstice o plesu, vendar sem razmišljal o njem; a teško da je mislila o tem katera plesalka izza prijetno prespane noči, da je večina naših modernih plesov slovanskega izvora.

Polka je slovanska. Domovina ji je Češko. Početkom tridesetih let našega stoletja plesalo je neko nedeljo mlado kmečko dekle v Tynu nad Labo, kjer je bila v službi pri nekem meščanu, sebi za kratek čas ples, ki ga je sama izmislila. Plešoč je tudi pela primerno melodijo. Tamošnji učitelj Josip Neruda, kateri je bil navzočen, zapisal je to melodijo. Okoli l. 1835. udomačil se je novi ples že v Pragi, kjer so mu nadeli ime „Polka“ l. 1839. so jo že plesali na Dunaji, kamor jo je prinesel praški kapelnik Pergler. Dunajčan Raab, učitelj plesa, je seznanil z novim plesom Parižane. Leta 1840. napoti se v Pariz, kjer je pri svojem prijatelji H. Börnsteinu

prisedel večerno veselico. Tu se je plesal ples „On polkera“: kakor je bilo pisano na vabilu. V novinah se je kar pisalo o novem plesu in žvižgal in pel ga je ves Pariz. Neki pariški list je imenoval Raaba „Kolumba polke“. Iz Pariza se je preselila polka v Ameriko. Prvo tiskano polko je izdal Fran Hilmar, učitelj v Kopidlnu, katera se zove: „Esmeralda-polka“. Posebna vrsta polke „Strašák“ je tudi češkega izvora ter je znana v salonih po imenu „Polka tremblente“.

„Poloneza“ (Polonaise) in „mazurka“ (mazurek) sta poljska plesa. Ko je izumrla dinastija Jagelovičev, izvoljen je bil l. 1573. za kralja Henrik anžuvinski, sin Katarine Medici. Drugo leto je prišel v Krakov in je sprejemal zastopnike naroda. O tej priliki so plemenitniki vodili svoje gospe zaporedoma po taktu godbe po dvoje pred kralja. Kadarkoli so pozneje izvolili tujca za kralja, ponavljali so vedno ta običaj in od te „promenade“ nastal je potlej ples „poloneza“. Takrat se je plesala s sabljo, imenovano „carabella“. Lepe poloneze so nam podali Beethoven, Schubert, Weber in Spohr, ali vse je prehitel Rusin Chopin, čegar poloneze imajo polno posebne poezije, idejalne lepote, in specijalno poljskih motivov.

Tudi Rusi imajo dovolj narodnih plesov. A komu ni znano srbsko hrvaško „Kolo“?

Neslovanski plesi n. pr.: Contredanse (Country dance) je angleškega izvora. Kadriča, imenovana Quadrille à la cour (Les Lanciers) plesala se je prvič l. 1860. na dvoru Napoleona III. Za valcer trde Nemci, da je njihov narodni ples. Valcer je neestetičen ples, gotovo nemoralen. To omenjamo zato, ker so pri nas nekateri zaljubljeni v ta ples, proti kateremu je napisala žena generala Shermana posebno knjigo. Naj bi se rajši udomilo tudi pri nas „kolo“.

Politični razgled.

V državnem zboru je končana generalna budgetna debata, v kateri so zopet levičnjaki, zlasti Plener mlajši in Carneri, trd Nemeč iz Verone, govorila (posebno Carneri) o zatiranji Nemcev in o slabem gospodarstvu sedanje vlade. Minister Pražák je zavrnil Plenerja, kateri mu je očital, da je Pražák pri jezikovni debati govoril o češkem pravu. Sedanje gospodarstvo je dobro, kajti kurz zlate rente znaša 102 gld., kolikor še nikdar doslej, in vlada ne more kar odpraviti vsega deficita, ki ga je zakrivila prejšnja vlada.

Angleži imajo v severni Afriki veliko sitnosti, posebno ker jih večkrat zapušča bojna sreča. Konečno so zopet zmagali: Osman Digma je bil dne 1. marca potolčen pri studenci El Tebu, da je general Graham še

istega dne osvojil Tokar. Tokar se je predal brez upora, prebivalci so še celo veselo sprejeli Angleže, a ustaši so pobegnili v gore.

Gordon bode moral z vso močjo braniti Hartum, da se ga ne pooblasti prorok (mahdi) Osman Digma, kateri ne sme prestopiti mej Kordofana, kajti če mahdi osvoji Hartum, izgubili bi Angleži važno točko, ker tamošnje prebivalstvo ni posebno naklonjeno Angležem.

Francozi se že približujejo Bakninu v iztočni Aziji; generala Millot in Brière de L'Isle bodeta napadla Baknin ter ga tudi osvojila, dasi jima Kitajci zapirajo pota in se pripravljajo na upor.

Norveško državno sodišče je obsodilo državnega ministra Selmerja na 18.000 kron kazni.

Tržne cene v Ljubljani

dne 12. marca:

Hektoliter: pšenice 8 gld. 12 kr., ječmena 5 gld. 20 kr., ovska 3 gld. 25 kr., soršice — gld. — kr., ajde 5 gld. 85 kr., prosa 5 gld. 85 kr., koruzé 5 gld. 53 kr., krompirja 3 gld. 38 kr., leče 9 gld. — kr., graha 9 gld. — kr., fižola 10 gld. — kr.

Kilogram: goveje masti 98 kr., svinjske masti 88 kr., surove slanin 64 kr., okajene slanin 72 kr., masla 85 kr., govejega mesa 62 kr., teletine 64 kr., svinjine 64 kr., ovčjega mesa 40 kr. — 1 jajce 2 kr., 1 pišče 55 kr., 1 golob 18 kr., liter mleka 8 kr. 100 kilogramov: sena 2 gld. 23 kr., slame 2 gld. 5 kr.

„Slovan“ izhaja vsak četrtek popoldne. Cena mu je za celo leto 4 gld., za polu leta 2 gld. in za četrt leta 1 gld. — Posamične številke se prodajajo po 10 kr. — Naročnina, reklamacije in inserati naj se pošiljajo upravnštvu, dopisi pa uredništvu na Kongresnem trgu št. 7. Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo in rokopisi ne vračajo. — Za inserate se plačuje za navadno dvostopno vrsto, če se tiska jedenkrat 8 kr., če se tiska dvakrat 7 kr., če se tiska trikrat 6 kr., če se pa tiska večkrat, po dogovoru.